

## ПРОГРАМА МІЖНАРОДНОГО ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВСТВА – PISA З ПОЗИЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ

*Локшина О.І.*

*доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, завідувач  
відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України,  
[olena.lokshyna@gmail.com](mailto:olena.lokshyna@gmail.com)*

Після отримання у 2022 році статусу кандидата на членство в ЄС Україна розпочала гармонізацію з правовою базою ЄС за 35 розділами acquis, серед яких Розділ 26 охоплює освіту і культуру. У галузі освіти, як і в інших секторах, які відносяться до компетенції держав-членів, інструментом управління визначено Рамкову програму європейського співробітництва в галузі освіти і навчання в напрямі до європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030) [3]. Програмою проголошено п'ять стратегічних пріоритетів у побудові Європейського освітнього простору. Це: підвищення якості, справедливості, інклюзії та успіху для всіх у галузі освіти й навчання; перетворення навчання впродовж життя та мобільності на реальність для всіх; зміцнення європейської вищої освіти; підтримка «зеленого» й цифрового переходу в освіті і навчанні та за допомогою них; підвищення рівня володіння компетентностями та мотивації в професії викладача. В аспекті вчительства у Програмі підкреслено, що, без його підтримки, професійного розвитку, забезпечення престижності вчительської професії, належного матеріального забезпечення проголошених цілей досягти неможливо та, відповідно, неможливо досягти мети ЄС побудови економіки знань, яка залежить від висококваліфікованого людського капіталу. Зазначені ініціативи покликані працювати на формування у здобувачів освіти ключових компетентностей, необхідних для життя та кар'єри у ЄС, Європі та глобалізованому світі [1].

Одним із семи показників для вимірювання досягнення проголошеного у документі визначено «частка 15-річних із низькими успіхами з читання, математики та природничих наук повинна становити менш ніж 15 % до 2030 року» [2]. Саме цей показник вимірює рівень знань та вмінь 15-річних учнів у сферах читання, математики та природничих наук, що є метою Міжнародного дослідження якості освіти PISA. Важливими характеристиками PISA для ЄС визначаємо:

– об'єктивне оцінювання стану систем освіти держав-членів, її ефективності та рівня сформованості ключових компетентностей, які визначено у Європейській довідковій рамці ключових компетентностей для навчання впродовж життя та виявлення проблем та факторів впливу;

– порівняння з іншими державами-членами та країнами, що мають схожі економічні та соціальні показники, а також з середніми результатами країн ОЕСР;

– валідність інформації, яка забезпечує ефективність формування освітньої політики на національному рівні та освітньої стратегії на європейському рівні.

Для України участь у PISA є не лише інструментом діагностики якості освіти як для інших країн-учасниць. Участь слід розглядати як складову інтеграційного руху, який працює у тому числі на отримання об'єктивних даних для ухвалення рішень щодо прискорення гармонізації національної освіти з європейськими стандартами.

Тому важливим на тлі погіршення якості української освіти за результатами PISA– 2022 у порівнянні з 2018 роком розглядаємо ініціативи на кшталт проєкту «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів» у межах Модуля Жана Моне (620287-EPP-1-2020-1-UAERPMO-MODULE), що реалізовувався в Інституті педагогіки НАПН України впродовж 2021–2024 років. Серед результатів проєкту, метою якого було підвищення кваліфікації вчителів предметів природничого циклу, математики, української мови і літератури, слід виокремити:

– Посібник для вчителів «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів : посібник для вчителів / О. Топузов, Д. Васильєва, О. Заболотна, Л. Калініна, О. Локшина; укладач О. Заболотна; заг. ред. О. Топузова. Інститут педагогіки НАПН України. [Електронне видання]. Київ-Дрогобич: Тзов Трек ЛТД, 2024. 85 с. <https://doi.org/10.32405/978-617-7990-34-4-2024-86>. Посібник відзначено Дипломом I ступеня НАПН України конкурсу на кращі наукові роботи, створені у 2024 році, у номінації «Кращий посібник або комплект (навчальний, навчально-методичний, методичний, практичний) для використання в освітній та інших видах соціальної практики»;

– Збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів. Частина 1 / Авторський колектив; уклад. Олена Локшина та Оксана Заболотна; за заг. ред. Олега Топузова; (2-ге електронне видання, доповнене). Київ: Педагогічна думка, 2023. 77с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-727-5-2023-77>;

– Збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів. Частина 2 / Авторський колектив; уклад. Олена Локшина та Оксана Заболотна ; за заг. ред. Олега Топузова; (2-ге електронне видання, доповнене ). Київ: Педагогічна думка, 2023. 81 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-728-2-2023-81>;

– Збірник завдань у форматі PISA для розвитку читацької грамотності учнів. Частина 3 / Авторський колектив; уклад. Олена Локшина і Оксана Заболотна ; за заг. ред. Олега Топузова; (2-е електронне видання, доповнене). Київ: Педагогічна думка, 2023. 76 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-740-4-2023-73>;

– Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у форматі PISA. Частина 1/ Авторський колектив. Укладач Л.М. Калініна. За заг.ред. О.М. Топузова. [2-ге електронне видання, доповнене]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 120 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-562-2-2023-120>;

– Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у вимогах PISA. Частина 2 / Авторський колектив. Укладачі Л.М. Калініна і О. Г.Козленко За заг. ред. професора О. М. Топузова. [2-ге електронне видання, доповнене] Київ: Педагогічна думка, 2023. 107 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-738-1-2023-120>;

– Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у вимогах PISA. Частина 3 / Авторський колектив. Укладач Л.М. Калініна. За заг. ред. О. М. Топузова. (електронне видання) Київ : Педагогічна думка, 2023. 126 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-664-3-2023-170>;

– Збірник завдань для розвитку природничо-наукової компетентності учнів у вимогах PISA. Частина 4/ Авторський колектив. Укладач Л.М. Калініна. За заг. ред. О. М. Топузова. (Електронне видання) Київ : Педагогічна думка, 2023. 110 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-739-8-2023-110>;

– Збірник завдань для розвитку математичної компетентності учнів у форматі PISA. Частина 1/ Авторський колектив. Укладач Д.В. Васильєва. За заг. ред. О.М. Топузова. [2-ге електронне видання, доповнене]. Київ: Педагогічна думка, 2023. 115 с. <https://undip.org.ua/library/zbirnyk-zavdan-dlia-rozvytku-matematychnoi-kompetentnosti-uchniv-u-formati-pisa-chastyna-1/>;

– Збірник завдань для розвитку математичної компетентності учнів у форматі PISA. Ч. 2/ Авторський колектив. Укладач Д.В. Васильєва. За заг. ред. О.М. Топузова. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2023. 78 с. <https://doi.org/10.32405/978-617-7990-28-3-2023-74>;

– Збірник завдань для розвитку математичної компетентності учнів у форматі PISA. Частина 3 / Авторський колектив. Укладач Д.В. Васильєва. За заг. ред. О.М. Топузова. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2023. 102 с. <https://undip.org.ua/library/yevropeyska-iakest-navchannia-dlia-krashchoi-uspishnosti-uchniv-zbirnyk-zavdan-dlia-rozvytku-matematychnoi-kompetentnosti-uchniv-uchniv-u-formati-pisa-chastyna-3/>.

Зазначені праці викликають значний інтерес освітянської спільноти, що підтверджується кількістю скачувань з електронної бібліотеки Інституту педагогіки НАН України (<https://undip.org.ua/library/>) та електронної бібліотеки НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua/>).

Узагальнюючи підкреслимо, що:

– вчительство посідає чільне місце у системі європейського співробітництва у галузі освіти і навчання, про що свідчить пріоритезація його місії у побудові Європейського освітнього простору, який визначено метою такого співробітництва до 2030 року;

– одним з ключових результатів європейського співробітництва визначено озброєння молоді ключовими компетентностями, пріоритетними серед яких проголошено грамотність, математичну та природничу компетентності;

– європейська інтеграція національної освіти передбачає посилення уваги до формування зазначених компетентностей в українській молоді;

– співпраця дослідників Інституту педагогіки НАПН України та українських вчителів-практиків та її результати, продюзовані у серії навчальних матеріалів, які представлено вище, розглядаємо перспективними з позиції підвищення рейтингу українських школярів у майбутніх раундах дослідження PISA, якості національної освіти та її інтеграції в Європейський дослідницький простір.

#### **Література:**

1. Локшина, О. (2023). Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021 – 2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. *Український Педагогічний журнал*, (4), 5–17. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-1>

2. Локшина, О. (2024). Європейський освітній простір як інтеграційна перспектива української освіти. *Український Педагогічний журнал*, (2), 6–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-6-19>

3. European Council. (2021, 26 February). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030). <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b004d247-77d4-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>

4. Presidency Conclusions: Lisbon European Council 23 and 24 March 2000. *European Parliament*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1\\_en.htm](https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm)